

'Hoor, Israël..., wat valt er te horen...?'

De laatste weken komt regelmatig bij mij het 'Hoor Israël...' ('Sjema Jisraël...') naar boven. Het belangrijkste gebed voor de (orthodoxe) jood. Bedoeld als basis om vanuit te leven. Het wordt elke dag gebeden: aan het begin en aan het eind van de dag. En verder op alle hoogtijdagen en niet te vergeten bij het overlijden:

'Sjema Jisraël, Edonai eloenu, edonai echad!'

'Hoor Israël, de Heer is onze God, de Heer is Eén'.

Daarna volgt het grootste gebod, als samenvatting van de 10 Woorden: 'God liefhebben boven alles en de naaste als jezelf.'

Ik kan het niet rijmen met wat er nu aan het gebeuren is in de Gazastrook.

Ik struikel over het woord 'horen'. Wat wordt daarmee bedoeld?

Aanhoren? Luisteren? Gehoor geven aan? Antwoorden? Gehoorzamen?

In het Hebreeuws zitten al deze betekenissen in het woord 'sjema'. In de nieuwere vertalingen wordt het woord 'luisteren' gebruikt, maar kenners geven aan, dat het hier duidelijk gaat om het woord 'horen'. Aardig om te weten, dat ook in het engels het woord 'hear' dezelfde betekenismogelijkheden heeft als het hebreeuws.

'Horen' met de vraag of we horen, wat er echt gezegd wordt, of dat we dat halverwege al invullen met onze opvattingen...

Dan gaat het hier wel over het spanningsveld tussen 'woorden van God' en 'interpretaties van mensen'. Ik ben ervan overtuigd dat er zowel in als buiten de Bijbel veel van Gods woorden 'gehoord' worden in de taal en opvattingen van mensen. En dan Horen, opgevat als gehoor geven aan en het gehoorzamen aan de leiders van het volk: Daar begint de wijsvinger en de manipulatie. Tot op de dag van vandaag. (leraar Latijn sloeg ons ermee om de oren: *'Oren ziet men aan hun hoofd maar zij horen er niet mee'*. Psalm 135: 10)

Dan is er sprake van het 'vertalen' van Gods woorden op basis van eigen belang en wordt God op de één of andere manier voor het karretje van de mens gespannen: met 'God wil het!' werden en worden er oorlogen gevoerd!

Maar, het is misschien wel te gemakkelijk om het voor een ander in te vullen.

Dan kom je ook jezelf tegen.

Wat betekent dat 'horen' voor ons leven en voor onze omgang met wat er op ons afkomt in het leven?

Het is de moeite waard om aandacht te besteden aan het horen, dat verder gaat dan de oppervlakkige geluiden.

Horen is het resultaat van luisteren. Zonder luisteren valt er niets te horen. Het gaat in principe om geluiden van buiten jezelf. Geluiden die je opvangt via je oor. Mooi om vast te stellen, dat je twee oren hebt. Om stereo te horen, en daardoor ook diepte te horen en waar het geluid vandaan komt. Een plaats in de ruimte.

Overigens een mooi beeld om te gebruiken voor het horen van wat er gezegd wordt: twee oren (misschien wel het oor van het verstand en het oor van het hart) om te horen wat er gezegd wordt. En na te gaan, waar het vandaan komt! Je zou jezelf bij elk gesprek de vraag kunnen stellen: 'wat wordt er gezegd, en wat wordt er meer gezegd?' Of: 'wat hoor ik van mezelf en wat van de ander?'

Hierbij past ook de spreuk: 'veel mensen hebben vaak aan een half woord genoeg om iemand helemaal mis te verstaan'.

Probeer daarom net zo lang te luisteren, dat je jezelf niet als spreker of beoordelaar tegenkomt maar als luisteraar. Het gaat niet om wat ik denk en vind van de ander, maar of heb ik hem echt heb gehoord: oftewel heb ik hem tevoorschijn geluisterd?

Wat zijn er al verrassende ontdekkingen gedaan en zijn er veel vooringenomenheden verdwenen als je echte aandacht hebt voor de ander!

Dat geldt niet alleen voor het gesprek met een willekeurig iemand, hoewel je al kunt bedenken, dat er een groot onderscheid is tussen het gesprek met een bekende en dat met een vreemde (bijvoorbeeld buitenlander).

Dat geldt ook voor het contact met God

Het 'Hoor, Israël' is een kreet, die uitnodigt om verder te luisteren dan je geneigd bent.

De meeste mensen denken, dat ze al gehoord hebben wat er gezegd wordt, maar het betekent meestal dat ze het snel opvatten en interpreteren in hun eigen woorden en gedachten. 'Hoor Israël' betekent: probeer te horen wat God tot je te zeggen heeft en niet wat jij ervan maakt. God te voorschijn te luisteren. Een heel actuele kreet ook voor het Israël van vandaag, en ook voor onszelf.

Wat valt er te horen?

Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament worden we bepaald bij wat voor God het allerbelangrijkste is: als basis en ook als samenvatting van de 10 woorden. De 10 woorden, die vaak een eigen leven zijn gaan leiden in de vorm van geboden in plaats van als leefregels. Met aandacht voor straf, maar ook voor het toepassen van eigen interpretaties. En zo zijn er veel geboden bijgekomen, met verwijzing naar de 10 geboden, maar in het belang van de leiders van het volk.

Het Oude Testament staat er vol van. Voor mijn gevoel zijn dat voorbeelden van Godsverduistering: ze verduisteren de kern van het geloof in God en zijn boodschap.

En wat valt er werkelijk te horen van God?

Gaandeweg komt in de Bijbelse boodschap de kern naar boven in het woord 'Agape', 'Liefde'. Liefde die zichzelf niet zoekt, maar de ander tot zijn of haar recht laat komen. Met aandacht voor de zwakke, de achtergestelde, de vertrapte en de onderdrukte mens. Met ontferming bewogen, niet omdat het moet, maar omdat je dat 'gezien' en 'gehoord' hebt en erdoor geraakt bent.

Je zou kunnen zeggen: Als je God tevoorschijn luistert ontdek je/ ontmoet je de Liefde, komt de Liefde je tegemoet.

Het gaat dus om meer dan luisteren. Wat je hoort (of: wat de bedoeling van dat horen is), is het verhaal van de uitwerking van de Liefde, zoals die door God is bedoeld. In de 10 woorden...

'De Liefde, die zichzelf niet zoekt' zou je kunnen beschouwen als een virusscanner voor je gedrag, voor wat je hoort en ziet: om het onderscheid te kunnen maken tussen de stem van de onderbuik en die van Gods Verhaal. De stem van de onderbuik is die van het materiële, het eigenbelang, de andere stem is die van het persoonlijke, de liefde.

De 10 woorden worden dan een verduidelijking voor het leven, zoals dat bedoeld is: zo van: dat doe je toch niet als je God en je naaste liefhebt?

En dan gaat het niet om de letter, maar om dat wat daar achter te horen valt: Niet de letter, maar de geest van liefde, die niet gericht is op jezelf.

Dat geldt zowel voor de omgang met God als voor je omgang met de ander. Oftewel scan je woorden met het anti-virusprogramma 'Liefde'

Niet horen wat je graag horen wilt, maar wat er te horen is vanuit de Liefde als perspectief.

God liefhebben boven alles en de naaste als jezelf, niet meer maar ook niet minder.
Zoals jij wilt dat mensen met je omgaan, doe aldus.

Zou jij willen dat de ander alles maar moet opgeven voor jou? Het gaat niet om het negatieve, de zelfverloochening maar om het positieve, de inzet van jezelf en je mogelijkheden.

Dan kun je ook andere dingen horen, dan die op het eerste gehoor.

Dan zou je bijvoorbeeld achter een vloek de traan, het verdriet of de onmacht kunnen horen, die niet gezien of geaccepteerd kan worden.

Of achter een groot verhaal een gevoel van minderwaardigheid.

Of achter het uitschelden van een ander een mislukt gevoel van jezelf.

Dat kun je ook ontdekken in het gesprek met jezelf:

Een half woord, dat je hoort en dat je dan aanvult met je eigen gedachten: het zal wel aan mij liggen, ik ben zondig dat weet ik wel, ik moet de minste zijn.

Horen en gehoord worden als een manier waarop de liefde aan het licht kan komen.

Liefde, die de kern is van Gods verhaal, ja Liefde die de kern is van Godzelf! Johannes zegt het zo duidelijk: God is Liefde!

Hoor, luister door alle ruis heen, en vang een glimp op van Gods tegenwoordigheid in de vorm van Zijn verhaal dat steeds voor iedereen, en dus ook voor jou een boodschap heeft van Liefde.

Wat zou de wereld daar baat bij kunnen hebben!

Wat zou onze samenleving daar mooier van worden!

Wat zou ons leven daar rijker van worden!

En het Koninkrijk van God ook!

Amen